

Slagtelams Klimaaftryk

Gotlænderforeningen deltager i Projekt "Slagtelams Klimaaftryk". Anne Hjelm, Kim Samson og Ib Hangaard Hansen bidrager med data fra deres bedrifter som en del af projektet.

Her er en forklaring for interesserede:

"Vi har en stigende opmærksomhed på, at vores menneskeskabte aktiviteter forøger udledningen af drivhusgasser - også kaldet klimagasser, til atmosfæren. For de bidrager til den globale temperaturstigning. I et globalt perspektiv er det anslået, at jordbruget bidrager til 18% af den samlede udledning af drivhusgasser.

Danske landmænd er blandt de bedste i Europa til at fremstille fødevarer med lavt klimagas-udledning. Alligevel har Regeringen pålagt landbruget at reducere sin udledning markant, for at vi som samfund kan nå målet om 70% reduktion af klimagas-udledningen i 2030. I Danmark udgør bidraget fra jordbruget med ca. 20% af landets samlede udledning - alene kvægbrugets andel heraf udgør ca. 40%.

Der er bred enighed om, at vejen til en målrettet indsats til at nedbringe landbrugets klimagas-udledning går via en målrettet indsats på den enkelte bedrift. For her ligger hovedparten af udledningen fra fødevarerproduktionen. Man antager, at kun 10-15% af udledningen sker efter kødet/ulden/skindet forlader fårebedriften og frem til forbrugeren.

Hvad er klimagasser?

Fra fåreavlsbedrifter udledes tre betydende drivhusgasser/klimagasser: Metan, lattergas og kuldioxid. Den samlede udledning af drivhusgasser opgøres i CO₂ ækvivalenter (eq.), som er en fælles regneenhed, hvor udledningen af drivhusgasser omregnes ud fra deres relative drivhuseffekt. Dette sker i forhold til effekten på CO₂ i atmosfæren i et 100-årigt perspektiv. Det betyder, at 1 kg metan svarer til 25 kg CO₂ eq., mens 1 kg lattergas svarer til 298 kg CO₂ eq. og 1 kg kuldioxid svarer til 1 kg CO₂ eq.

Metan udgør over halvdelen af den samlede klimagas-udledning fra fårebedriften. Metan dannes i vommen i forbindelse med fårets omsætning af foder. Lattergas udgør omkring 20% af den samlede udledning.

Lattergas dannes ved omsætningen af kvælstof fra især husdyrgødning, men også handelsgødning. Gassen dannes, når husdyrgødning bringes ud på marken og omsættes i jorden. Kuldioxid bidraget stammer fra forbruget af energi i form af el og diesel. Forbruget af fossil energi bidrager med en mindre del af fårebedriftens samlede klimagas-udledning.

Hvad skal projektet bruges til?

Projektet "Slagtelams Klimaaftryk" kan bruges til at finde ud af, hvordan den præcise fordeling er på en fåredrift mellem metan-, lattergas- og kuldioxidproduktionen og dermed den samlede udledning af CO₂-ækvivalenter. Samt bruges til at give anvisninger på, hvor fåreavleren kan sætte ind for at begrænse klimagas-udledningen.

Formentlig kan en betydende reduktion i klimagas-udledningen per kg. produceret lammekød på en fårebedrift kun opnås ved tiltag, der reducerer udledningen af metan og lattergas. Det vil

handle om at opnå en høj foderudnyttelse, (kg. kød per kg. fodertørstof). En forbedring på det felt vil både begrænse metan-udledningen pga. mindre mængde af foder, der skal fordøjes i vommen; samt mindre udledning af lattergas, fordi der udskilles en mindre mængde kvælstof i husdyrgødning i slagtelammets levetid, målt som kg. lattergas pr. kg. kød produceret.

Hvordan beregner man udledning?

Forskere har udviklet LCA-metoden til at beregne udledningen af klimagasser fra en bedrift. LCA (Livs cyklus vurdering) er en international aftalt beregningsform, som opstiller et årsregnskab for udledningen af klimagasser fra en produktionsgren. I beregningen indgår tal for bedriftens forbrug af indkøbte mængder af foder, gødning og energi og bedriftens interne produktion, samt dens omsætning af foder og gødning over et år.

I beregningen af klimagas-udledningen fra produktion af et kg. slagtelammekød/kg skind/kg uld indgår der tal for input af foder og hjælpestoffer til at brødføde et får og dets lam. Andre produkter, der sendes ud af bedriften, vil også blive vurderet. Fra fårebedrifter vil det være skind, uld og døde dyr. Man skal altså have tal for alle input i løbet af et år - dvs. tal for mængden af foder (græs, grovfoder, korn, indkøbt foder mv.), gødning og hjælpemidler samt energi.

Når der er forskellige typer output fra bedriften, som der er fra de fårebedrifter, der sælger skind og uld, så vægtes klimagas-udledningen ud fra disse produkters økonomiske markedsværdi. Uld som ikke videreforarbejdes og afbrændes indgår kun, såfremt bedriften har en dokumenteret indtægt fra salget til afbrænding. Hvis ikke, så er det slagtelammets kød, der bærer hele CO₂-udledningen.

LCA-metoden tager hensyn til forøget klimagas-udledning ved brug af importeret foder fremfor danskavlet foder i form af ekstra energiforbrug til transport. Men der indgår ikke den klimaeffekt, der opstår ved at ændret arealanvendelse forårsaget af rydning af regnskov og vedvarende græsarealer til dyrkning af f.eks. soja, sådan som det sker i Sydamerika. LCA-beregningen kan blive udvidet på dette område ved at indsætte nogle standardværdier, så klimaeffekten ved at opdyrke tidligere regnskovsområder også tæller med, når man sætter tal for klimagas-udledningen fra f.eks. soja fra Brasilien.

CO₂-udledning i hele værdikæden

Man bruger også LCA-metoden til at regne på udledningen af klimagasser, fra f.eks. et slagtelam forlader gården til det når frem til forbrugeren. I de beregninger vil indgå tal til forbrug af energi til transport, til forædlingsprocesser i slagteleddet og til emballering. Den del af beregningen udføres ikke i projekt Slagtelams Klimaaftryk, for det projekt har kun fokus på udledningen på fårebedriften."

Nyt om projektet:

Indsamling af tal er godt i gang

Vi indsamler i projektet i løbet af 2020 tal fra 10 fårebedrifter, for at vi i 2021 kan beregne udledningen af klimagas fra produktionen af slagtelam. Når vi har de beregninger, så kan vi bruge dem til at give fåreavlere konkret vejledning til at prioritere en indsats til at nedbringe

udledningen af klimagasser fra deres produktion af slagtelam. Vi kan egentlig også bruge projektets resultater til at fortælle forbrugerne, at os i fårebranchen gør noget for klimaet.

De 10 udvalgte bedrifter er godt i gang med at lave udvidede registreringer i deres besætning. De skal bl.a. lave nøje registreringer af hvilke typer foder de enkelte grupper af får og lam æder måned for måned i løbet af året. I 2021 bliver der så lavet beregninger af hver bedrifts udledning af CO2 pr. kg. lammekød og uld produceret - og dermed mulighed for at sammenligne styrkerne ved forskellige driftssystemer.

For at vi kan nå frem til at få CO2 udledningstal, som er bredt dækkende for landets fårebedrifter, så er de udvalgt inden for følgende fire kategorier:

1. Bedrifter med udelukkende naturafgræsning om sommeren kombineret med afgræsning på slæt-marker og frøgræsmarker fra oktober til maj. Der er ude-læmninger.
2. Bedrifter med naturafgræsning kombineret med afgræsning på slætmarker / frøgræsmarker. Læmning på stald og staldfodring med græsensilage i 2 mdr.
3. Bedrifter med afgræsning på græs udlagt i omdrifts-arealer og større andel tilskuds fodring med korn og proteinfoder
4. Bedrifter hvor salg af skind og uld er betydende for driftsøkonomien og fodringen sker med stor andel korn (typisk bedrifter med Gotlandsk Pelsfår).

Der er mindst to bedrifter inden for hver kategori og besætningernes størrelse varierer fra 10 til 1.500 moderfår. Der er tre økologiske bedrifter blandt de 10.

Økonomisk bidrag fra slagtehuse

Vi har kontaktet toneangivende slagtehuse inden for lammeslagtninger og anmodet dem om bidrag til projektet. Senest har Lars Ville, Villes Slagtehus ved Kolding, givet tilsagn om at bidrage med 10 kr. for hvert slagtelam, som passerer hans slagtehus i perioden 6. juli til 8. august 2020. Det bidrag er er stor påskønnelse til projekt Slagtelams Klimaaftryk. Vi håber, at andre slagtehuse vil følge trop med lignende påskønnelser.

Finansiering af projektet

Det går godt fremad med at få flere af projektets interessenter til at bidrage økonomisk til at finansiere projektet.

Vi har nu modtaget knap 40.000 kr. fra fåreavlsforeninger og 20.000 kr. fra individuelle fåreavlere. I den kommende tid bliver flere store producenter af slagtelam kontaktet, da vi mener de har særlig interesse i at støtte projektet.

Også solcellefirmaer vil blive kontaktet med henblik på at støtte projektet. Der er et hastigt stigende areal, hvor får afgræsser marker med solceller. Samt også firmaer, der leverer øremærker til fårebranchen.

Kort om plan for projektet i 2021

Vi søger Promilleafgiftsfonden om penge til at udføre projektet beregningsarbejde på Forskningscenter Foulum. Og så søger vi om midler til at gennemføre formidlingen af resultater til fåreavlsbranchen som helhed. Ansøgningen afleveres medio august.

Vi søger bl.a. penge til at udarbejde et idékatalog, hvor fåreavlere kan hente inspiration til hvordan de kan reducere udledningen - og hvor stor en effekt et gennemført tiltag kan forventes at få i reduktion af CO2 bidrag og i forbedret økonomi. Samt til at udføre andre informationsaktiviteter.

Der venter jo en stor formidlingsopgave i 2021 og i årene fremefter for at nå ud til de knap 6.000 bedrifter, som er registreret med får i Danmark. Det vender vi tilbage til senere med forslag til initiativer, når vi har finansieringen på plads hen mod efteråret.

Lige nu er der brug for, at mange vil påskønne indsatsen, så vi har ressourcer og penge nok til at formidle resultaterne af projektet bredt ud til fårebranchens mange bedrifter. Alle initiativer til at fremme ansøgningen i Promilleafgiftsfonden er påskønnet. Nøglepersoner i Landbrug & Fødevarer er informeret.

Yderligere oplysninger

For yderligere oplysninger om projektet, kontakt Povl Nørgaard, Team Fårerådgivning, tlf. 31720145.

Eller kontakt en af styregruppens medlemmer direkte: Jens Nielsen, Fællesorganisationen Får og Lam, tlf: 20415526, Anne Hjelm, Brancheforeningen Får og Geder, tlf: 51326016 eller Cato Barslund, Gl. Amstrup, tlf: 24413705.

Vi ønsker alle læserne fortsat god sommer fra projektets styregruppe og Team Fårerådgivning.